

«بویه»ها رونق داده است؛ فانوسک‌های شناور در آب که مسیر ورود به خلیج‌ها را به کشتی‌ها نشان می‌دهند.

ایرانی‌ها هم از سال‌های خیلی دور پیش از این، بویه‌های سنتی داشته‌اند. پدران دریانورد ما، سازه‌های بلندی می‌ساختند و بالای آن‌ها آتش روشن می‌کردند و به آن «خشاب» می‌گفتند. با استفاده از این خشاب‌ها، نقاط کم‌عمق آب مشخص می‌شده و به نوعی به دریاسالاران مسیر را نشان می‌داده؛ «ناصر خسرو» هم در سفرنامه خود به آن‌ها اشاره کرده است: «دیگر روز، صبحگاهی کشتی در دریا رانند و بر جانب شمال روانه شدیم و تا ده فرسنگ بشدند، هنوز آب دریا می‌خوردند و خوش بود و آن، آب شط بود... زبانه‌ای در میان دریا به دید آمد. چندان که نزدیک‌تر شدیم، بزرگ‌تر می‌نمود و چون به مقابل اورسیدیم چنان که بر دست چپ تا یک فرسنگ بماند باد مخالف شد و لنگر کشتی فرو گذاشتند و بادبان فروگرفتند. پرسیدم که آن چه چیز است، گفتند خشاب؛ صفت او چهارچوب است عظیم از ساج چون هیبت منجنیق نهاده‌اند مربع که قاعده آن فراخ باشد و سر آن تنگ، و علو آن از روی آب چهل گز باشد و بر سر آن سفال‌ها و سنگ‌ها نهاده بعد از آن که آن را با چوب به هم بسته و بر مثال سقفی کرده و بر سر آن چهارطاقی ساخته که دیده‌بان بر آن جاشود و این خشاب بعضی می‌گویند که بازرگانی بزرگ ساخته است بعضی گفتند که پادشاهی ساخته است...»

**فانوس‌های دریایی،
برج‌های بلندی هستند
که از بالای آن‌ها
سیستمی از چراغ‌ها و
لنزهای نوری قرار دارد
تا برای شناورهای
که در دریا درحال
حرکت اند علامت‌هایی
را بفرستد تا مبادا
راهشان را در دل دریا
گم کنند**

فاصله کانونی مناسب برخوردارند». او، زمان‌بندی انتشار نور را هم در انعکاس باریکه نوری که از فانوس دریایی ساطع می‌شود، مهم می‌داند؛ «مسئله دیگر، زمان‌بندی انتشار نور و تنظیم شعاع نور است. دریانوردان با دیدن شعاع نور در زمان‌بندی مشخص و ضمن رجوع به نقشه دریایی، مفاهیمی را پیدا می‌کنند که بر اساس آن، مانور شناور تحت مدیریت خود را تنظیم و یا اصلاح می‌کنند. برحسب اینکه حد اعلا فاصله دیدن چراغ یا فانوس توسط بیننده چقدر مدنظر باشد، فانوس دریایی را بر ارتفاع مستقر می‌کنند. معمولاً ارتفاعات موجود در دماغه خشکی که در دریا پیشرفتگی دارد و یا محدوده کوچکی که به صورت خشکی از آب دریا سر درآورده باشد نیز محل مناسبی برای نصب فانوس دریایی است». علاوه بر ساختار فیزیکی فانوس، عامل دیگری که فلاحی به آن اشاره می‌کند، «شدت نور» است که نقش مهمی در انتشار باریکه دارد؛ «شدت نور بایستی متناسب با برد چراغ یا فانوس دریایی تنظیم شود. به همین دلیل قدرت الکتریکی متناسب با آن در نظر گرفته می‌شود و علاوه بر آن، فاکتورهای جغرافیایی و محیطی دیگری نیز در برآورد شدت نور فانوس دریایی دخیل هستند که با محاسبه و استفاده از نمودارهای مربوط بدست می‌آیند».

● **بویه‌های ایرانی؛ معماری روی آب**

گذشت سال‌ها و فرسودگی، بازار این فواره‌های نور را راکد کرده و در عوض به